

Szegedi Tudományegyetem

Българистични четения -
Сегед 2015

БЪЛГАРИСТИКАТА В СЕГЕДСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ – ИСТОРИЯ И СЪВРЕМЕННОСТ

Бонка Василева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Сегедски университет – Унгария

Съхранена традиция, привързаност към историята, непринуденост и естественост, но и (само)взискателност и прецизност – това е най-силното впечатление, което прави унгарският град Сегед на новите си посетители. Такава атмосфера може да се усети и в най-големия университет в Южна Унгария – Сегедския.

Българистика тук се развива много преди да се създаде специалност „Български език“. Началото на нейната история е свързано с големия учен физиолог и биохимик Алберт Сент-Дьорди (носител на Нобелова награда за откриването на витамин С и за идентифицирането на някои стадии от процеса, известен по-късно като „цикъл на Кребс“), който като ректор през 1941 г. дава разрешение за хабилитирането на Августин Павел. С този акт в Сегедския университет за първи път се установява южнославянската филология. Самият Августин Павел, виден словенски филолог (венд по произход), е популяризатор не само на хърватската, но и на българската литература. Според проф. Имре Х. Тот именно географското местоположение на град Сегед дава добри възможности за научното изследване на езиците на южните славяни и съответно предизвиква внимание и желание за изучаването им. Този интерес бележи спад след 1945 г. за сметка на руския език, за да се възроди отново през 80-те години на XX век. Тогава в Сегед идва и първият български лектор – Иван Харалампиев, чиито заслуги за утвърждаването на интереса към българския език сред студенти и преподаватели са големи. По думите на хабилитирания доцент д-р Габор Л. Балаж – един от участниците в тези първи курсове по български език за студенти, изучаващи руски като първа специалност, а днес доайен на българистиката тук и отговарящ за нея от самото ѝ създаване, това са едни от най-силните години, когато голям брой студенти изучават езика. Още оттогава започва и традицията студенти да посещават летни семинари в София, където не само практикуват езика, но се запознават и с българската култура, обичаи и вявания. Въпреки широкия интерес българският език тогава се изучава само факултативно. През

1990/1991 г. започва инициатива за създаване на Институт по славистика като наследник на Катедрата по славянски филологии на Сегедския университет. През учебната 1993/1994 г. в него освен вече развитата специалност „Руски език“ се появяват и българска, сръбска, украинска, а по-късно и чешка филология. Голяма заслуга за утвърждаването на новата специалност „Български език“ имат: проф. Имре Х. Тот – виден изследовател на историята на езика и медиевист, чиито научни постижения излизат извън границите на Унгария (за книгата си „Светите братя Константин-Кирил и Методий“, издадена в България през 2002 г., той е награден с българския орден „Кирил и Методий“ – първа степен), и проф. Ищван Феринц – авторитетен изследовател и отличен познавач на старобългарската литература и дългогодишен преподавател в Института.

От 2006 г. в Унгария се приема Болонската образователна система, като Сегедският университет става водещ при изработването на програми по славистика – български език за цялата страна. От учебната 2010/2011 г. тук се открива и магистърска програма по славистика със специалност „Български език“. Студентите, изучаващи днес български език като първа или втора специалност, редовно участват в летни семинари в България, организирани от Софийския и от Великотърновския университет, и се включват в програма „Еразъм“, чийто координатор е д-р Моника Фаркаш-Барати – преподавател по българска литература в Катедрата. Появява се и нова традиция за участие в студентски конференции – по българистика и по славистика.

За утвърждаването на българистиката в Института значим дял има организирането на конференции, които събират учени от много европейски страни.

Традицията е поставена през май 2007 г. с **конференцията** „Българският език и литература на кръстопътя на културите“. Сред гостите, наред с учени от университети в България, Полша, Австрия, Унгария, Чехия, са и представители на банатските българи от Стар Бешенов, Румъния. Пленарни доклади изнасят проф. Боряна Велчева (*За историческата фонетика*) и проф. Имре Х. Тот (*Константин-Кирил като философ и учен*). Участниците са разделени в три секции: *Българският език и литература в чужбина и България*, *Кирилометодиевистика и история на българския език* и *Културното наследство на банатските българи*. Докладите (55 на брой) се представят основно на български език, а също на руски, английски, немски, словенски, както и на езика на банатските българи (диалект с корени от старинните източнородопски говори, изписван със специално адаптирана латиница).

Традицията работни езици на конференцията да са всички славянски езици и английският се запазва и на следващите конференции. В организираната през 2009 г. **втора конференция** – „Българският език и литература в славянски и в неславянски контекст“, участват 95 изследователи в областта на българистиката от Австрия, България, Германия, Грузия, Гърция, Норвегия, Полша, Словакия, Сърбия, Унгария, Чехия и Швеция. Броят на изнесените доклади е 88, разпределени в четири секции: *История на българския език*, *Езикознание* (с подсекции: *Съпоставително езикознание* и *Български език*), *Литературознание* (с подсекции: *Старобългарска и възрожденска литература* и *Съвременна литература*) както и *Фолклор и културология*.¹⁾ Пленарните доклади са три: два в областта на медиевистиката (Имре Тот – *Константин-Кирил Философ като университетски преподавател?*, и Боряна Велчева – *Буквите в Търновското царство*) и един в областта на литературознанието (*Българската литература като митологически праезик в творчеството на Юлия Кръстева и Цветан Тодоров*, изнесен от Христо Трендафилов). **Третата конференция** – „Българският език и литература в европейското културно пространство: традиции и перспективи“, се провежда през 2011 г. Към традиционните секции *История на българския език*, *Езикознание* и *Литературознание* се добавя *Фолклор и културология*. В изданията след конференцията сборник се изброяват 31 доклада.

Четвъртата конференция по българистика, организирана от Института по славистика с основни координатори д-р Моника Фаркаш-Барати и доц. д-р Габор Л. Балаж и с подкрепата на Българското самоуправление в Сегед и на Дружеството на приятелите на България, се провежда на 11 – 12 юни 2015 г. В нея се включиха учени и изследователи от България (Софийски университет, Пловдивски университет, Югозападен университет – Благоевград, Българска академия на науките, Медицински университет – Плевен, Медицински университет – Варна, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас), Чехия (Чешка академия на науките и Университета в Бърно), Хърватска (Загребски

университет), Унгария (Ейотвъош Лоранд университет – Будапеща, Сегедски университет), Грузия (Държавен университет – Батуми), Полша (Университет „Адам Мицкевич“ – Познан), Словакия (Университет Братислава). Програмата включваше 57 участници с 51 доклада, а също и задочното участие на още 10 изследователи. При тържественото откриване на конференцията участниците бяха поздравени сърдечно на български език от директора на Института по славистика проф. Михай Кочиш. В приветственото си слово деканът на Факултета за хуманитарни науки проф. Михай Сайбели припомни историята на българистиката в Университета и отбеляза значението, което се отдава тук на „малките“ езици. Пленарни доклади изнесоха проф. Борис Парашкевов (*Етимологията – най-популярната област на езикознанието*) и доц. д-р Габор Л. Балаж (*Към историята на флексите за творителен падеж множествено число в славянските езици*). В секциите, чиито заседания се провеждаха паралелно през двата дни, цареше атмосфера на ангажираност, съпричастност и толерантност, а дискусиите в края на всяко от заседанията бяха оживени и съдържателни.

Един поглед към учените, присъствали на конференциите, показва вече създадена традиция за тяхното участие. Да се срещнат съмишленици, обединени от интереса и любовта си към българския език и култура, на „чужда“ земя, зарежда с нови идеи и е наистина мотивиращо за бъдеща изследователска и преподавателска работа. Налице са всички условия традицията да продължи и да се разшири, което желаем от сърце.

БЕЛЕЖКИ

1. Вж. Асенова, Д. В: Език и литература. година LXII, 1 – 2 2009, 195 – 198.

BULGARIAN STUDIES IN SEGED UNIVERSITY – HISTORY AND MODERNITY

✉ **Dr. Bonka Vassileva, Assist. Prof.**

Sofia University „St. Kliment Ohridski”

Sofia, Bulgaria;

University of Szeged

Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi

Kar Szláv Intézet 6722 Szeged Egyetem u. 2, Hungary

E-mail: bvassileva@abv.bg